

Do senatorów wpłynęła petycja Fundacji Dobre Państwo, w której postulowana jest dosyć nietypowa, z punktu widzenia polskiego porządku prawnego, zmiana przepisów. Chodzi o nadawanie osobowości prawnej ciekom i zbiornikom wodnym. Nie jest to jednak wymysł polskich ekologów – podobne sytuacje miały już miejsce na świecie.

Petycja, która wpłynęła do izby wyższej polskiego parlamentu, zakłada dodanie do ustawy Prawo wodne, jednego artykułu – 28a:

„Art. 28 a

1. Naturalne ciek i zbiorniki wodne mogą uzyskiwać osobowość prawną.
2. Osobowość prawną naturalnym ciekom i zbiornikom wodnym nadaje w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.”

Zdaniem petytorów, przyroda musi mieć prawa indywidualne i reprezentację, wykraczającą poza tę gwarantowaną ochroną środowiska i delegowaną instytucjom państwowym. „Współczesny i nowoczesny świat dostrzegł konieczność przeprowadzenia dyskusji o celowości przyznania przyrodzie osobowości prawnej. Okazy natury powinny mieć swą podmiotowość i reprezentację, także polityczną.” – czytamy w tekście uzasadnienia petycji.

Wnioskujący nie wskazują szczegółowo w jaki sposób byłaby wykonywana osobowość prawna rzek, jezior, źródeł i innych cieków oraz zbiorników wodnych. Sugerują jedynie powoływanie specjalnych przedstawicieli.

Nie jest to koncepcja całkowicie oderwana od realiów. W 2017 roku jednoizbowy parlament Nowej Zelandii przyznał osobowość prawną rzece Whanganui, uznając, że należy ją traktować jak żywą istotę. Rzeka ma dwóch legalnych przedstawicieli – delegata rządu oraz reprezentanta Maorysów, dla których rzeka jest święta. Był to pierwszy taki przypadek na świecie. W tym samym czasie w Indiach sąd jednego ze stanów uznał osobowość prawną rzek Ganges i Jamuna. W Kanadzie rzeka Magpie, jako ważna dla indiańskiej społeczności Innu oraz ze względu na walory przyrodniczo-rekreacyjne otrzymała specjalny status prawny obejmujący 9 specjalnych praw w tym prawo przepływu oraz wytaczania powództwa w jej imieniu. Pierwszą sytuacją tego typu w Europie było nadanie osobowości prawnej hiszpańskiej lagunie Mar Menor w 2022 r. Jest ona reprezentowana przez grupę obywateli, naukowców i urzędników; ponadto każdy może wnieść pozew w imieniu Mar Menor, bez konieczności uprzedniego udowodnienia legitymacji procesowej. Natomiast w Ekwadorze, Konstytucja przewiduje że każdy człowiek może egzekwować w stosunku do władz prawa Natury jako podmiotu praw gwarantowanych konstytucyjnie. W Polsce podobne głosy dotyczące reprezentacji rzek wzmożyły się po katastrofie ekologicznej w Odrze w 2022 r.